Magazin

MIRJANA MATEŠIĆ

ZELENI PLAN JE POSLJEDNJA ŠANSA

PIXSELL

DR. SC. MIRJANA MATEŠIĆ
Direktorica Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj - HR PSOR

U svom radu s početka godine "Ekoinovacije za održivi razvoj", između ostalog, pišete kako "postizanje održivog razvoja na globalnoj razini zahtijeva sistemske promjene od tržišta i politika do institucija i ponašanja koja podržavaju tehnološke inovacije i njihovu raširenost". Možete li nam to malo šire pojasniti?

- Za promjene koje su potrebne da bismo postali održivi kao globalno društvo potrebno je korjenito mijenjati način kako proizvodimo, trošimo i općenito upravljamo resursima. To su promjene koje nadilaze pojedinca, pojedinu organizaciju, pa čak i države jer je potrebno mijenjati način kako naše institucije funkcioniraju, kako mjerimo vrijednosti i kako ih raspodjeljujemo. I, naravno, potrebno je uložiti mnogo sredstava kako bismo preko ekoinoviranja pronašli alternativne materijale, izvore energije, tehnologije, proizvode i usluge koji će mijenjati postupno ove postojeće ako se pokaže da negativno utječu na održivost. Stoga je potrebno, ako želimo ovakve promjene pokrenuti, stvoriti međusektorske i vrijednosne platforme koje će koordinirano uvoditi pojedine promjene na razini čitavog sektora industrije ili čitavog lanca vrijednosti, u suradnji s dobavljačima, kupcima i potrošačima, državnom i lokalnom upravom te svim drugim važnim akterima kao što su uz privatni sektor, neizbježne financijske institucije, akademska zajednica i ostali. Radi se o vrlo kompleksnim sustavima te njihove promjene zahtijevaju široki konsenzus svih uključenih.

▼ ***S tim u vezi, koliko je aktualna koronakriza, sa svim svojim posljedicama za društvo, ostavila posljedice i na održivi razvoj, za koji se zalaže EU, a time i RH? Drugim riječima, korona i održivi razvoj, jesu li nužne prilagodbe i kakve? Svi, naime, govore da u tzv. novoj normalnosti više ništa nije kao prije, pa su neke "korekcije razvoja" navodno neizbježne...***

- Zasigurno je korona ostavila traga na održivom razvoju, što vidimo već sada. S jedne strane, navike su se snažno promijenile, putovanja su smanjena kao i potrošnja u mnogim segmentima, što je u jednom dijelu smanjilo okolišni pritisak, no, s druge strane, potrošnja zdravstvenog sektora se umnogostručila, prve vijesti o tonama nove vrste plastike u oceanima - osobne zaštitne opreme kao što su maske i rukavice, predstavljaju novu prijetnju, a čitamo i o štetnom utjecaju golemih količina dezinficijensa koje završavaju u rijekama i jezerima. S druge strane, zbog snažnog pada potražnje za mnogim proizvodima i uslugama te zastoja u dobavljačkim lancima, mnogi sektori industrije su na koljenima, a u takvim okolnostima kada je preživljavanje u pitanju, nitko ne razmišlja o održivom razvoju. U ovom trenutku teško je reći kako će dugoročno pandemija utjecati na održivi razvoj, no ne očekujem da će utjecaj biti pozitivan.

▼ ***Kad smo kod EU-a, European Green Deal doima se vrlo ambicioznim i sveobuhvatnim, no da ne bi ostao samo "mrtvo slovo na papiru", što još treba učiniti da bi plan i program bio provediv tijekom razdoblja koje obuhvaća?***

- Ovaj saziv Europske komisije pod vodstvom gđe von der Leyen vrlo je ambiciozno krenuo u primjenu Ciljeva održivog razvoja i zaista se čini da su svjesni nužnosti održivog razvoja. Ako pogledate, Europski zeleni plan predviđa donijeti niz važnih zakona koji trebaju uvesti nove standarde i pokušati pokrenuti promjene prema zelenoj ekonomiji, kako u privatnom sektoru Europe tako i promjene ponašanja njezinih građana. No treba znati da postavljanje novih sve strožih standarda nije rješenje jer jedno je ciljeve propisati, a druga razina ih je dostići. Već sada znamo da se neki sektori industrije neće moći prilagoditi bez ozbiljnih transformacija. A možda čak ni tada. Europska komisija kao i drugi dionici u ovom procesu morat će sjesti s industrijom, vidjeti kako realizirati potrebne promjene, i u slučaju da se te prilagodbe ne mogu provesti, kako alternativno proizvesti ono što će zbog prestanka rada neke industrije nedostajati na tržištu. To je upravo primjer multisektorskog pristupa koji će biti nužan za provođenje ozbiljnih transformacija gospodarstva i društva.

▼ ***U skladu sa spomenutim Europskim zelenim planom, cilj je da EU do 2050. postane prvo klimatski neutralno gospodarstvo. Koliko je to realno ostvarivo i o čemu ovisi?***

- Europska komisija je prije samo nekoliko dana, točnije 17. rujna 2020., objavila prijedlog povećanja ciljeva smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2030. godine, sa sadašnjih -40 na -55 %. Za postizanje ovih ambicioznih ciljeva predlažu se i vrlo rigorozne mjere za različite sektore industrije. Upravo se vrše procjene jesu li ove promjene ostvarive u ovom kratkom roku i može li ih industrija financirati. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja također provodi javnu raspravu o mogućnostima gospodarstva da se uskladi s tim mjerama. Tek ćemo vidjeti kako će ovi razgovori završiti. No kao što sam rekla, za neke će ove prilagodbe biti nedostižne, a mi ćemo kao društvo trebati pronaći načina kako da ovim sektorima ili pomognemo ili pronađemo alternativna rješenja.

▼ ***Zaključno - kakva nas ekološka budućnost čeka, da se malo "poigramo" prognozama? Vidimo da svijet (SAD, Trump) nije baš jedinstven oko pitanja ekologije, zatopljavanja, emisija štetnih plinova...***

- Ja nisam dobar izbor za odgovor na to pitanje. No, kao ekolog i kao netko tko se više od 15 godina bavi temom održivog razvoja, bojim se da sam vrlo svjesna ozbiljnosti situacije i nesposobnosti Zemlje da se nosi s potrebama rastuće populacije čovjeka sve većih pojedinačnih zahtjeva i očekivanja. Istovremeno se premalo radi na promjeni navika i ponašanja, a čak i oni pojedinci koji su upoznati sa situacijom, mijenjaju svoje ponašanje kozmetički, rijetko značajnije. Kako sam godinama uključena u nacionalne i globalne razgovore i razne multisektorske platforme koje djeluju još od Samita u Riju 1992., svjesna sam da se razgovori više-manje vrte ukrug. Iako svi znaju da trebamo transformativne promjene, nitko zapravo ne zna kako ih pokrenuti jer, kao što sam rekla, potreban je konsenzus puno različitih aktera uz snažno liderstvo država potpomognuto svjetskim poslovnim liderima.
Pokušaj Europske komisije da s pomoću Europskog zelenog plana pokrene te promjene posljednja nam je šansa da spriječimo ireverzibilne procese ne samo klime nego i ekosustava o kojima ovisimo. Stoga vjerujem u ovaj pokušaj i osobno ću dati sve od sebe da pomognem da on i uspije. **(D.J.)** ■